

foto Nico Leek

Discussie met gemberboeren in Ethiopie.

PUM vraagt bosbouwexperts

PUM voert jaarlijks meer dan tweeduizend ontwikkelingsprojecten uit in zeventig landen. Een netwerk van 3.200 gepensioneerde experts adviseert op alle denkbare terreinen: van logistiek tot lastechniek, van kappersvak tot bankieren, van horeca tot houtbewerking. Recente internationale regelgeving ter bevordering van de duurzaamheid van bos en hout zorgt voor extra vraag naar bosbouwkundige adviezen.

— Nico Leek (Senior expert PUM)

> PUM Netherlands Senior Experts (vroeger stond PUM voor Programma Uitzending Managers) is een non-profit organisatie die bedrijven uit ontwikkelingslanden, opkomende markten en Centraal en Oost Europa adviseert. Deze adviezen worden alleen uitgebracht aan bedrijven die geen commerciële consultancy kunnen betalen. PUM doet dit door deze bedrijven, op hun verzoek, te koppelen aan Nederlandse professionals die hun jarenlange ervaring onbetaald inzetten voor een betere wereld. PUM is in 1978 opgericht door de werkgeversvereniging NCW met de gedachte dat de grote hoeveelheid kennis en expertise van mensen aan het eind van hun loopbaan elders in de wereld zeer nuttig kan worden ingezet. Dat is nog steeds de belangrijkste drijfveer. De afgelopen 35 jaar heeft PUM ontwikkelingssamenwerking gecombineerd met buitenlandse handel.

Vrijwilligerswerk

PUM beschikt over een netwerk van 3.200 vrijwilligers die jaarlijks wereldwijd meer dan

tweeduizend projecten uitvoeren. De kracht van hun inzet is dat ze één-op-één-advies geven op alle denkbare terreinen. De aanpak is zakelijk en richt zich zo objectief mogelijk op verbetering van de bedrijfsvoering. De uitgezonden expert ontvangt geen salaris, wel een kleine dagvergoeding. PUM betaalt verder wel bepaalde uitgaven voorafgaand aan de missie, evenals de reiskosten. De ontvangende partij zorgt voor het verblijf. Het PUM werkt met ge(pre)pensioneerde experts.

De voorzitter van het bestuur van de Stichting PUM is de voorzitter van VNO-NCW. De vaste staf bestaat uit ongeveer 50 medewerkers. PUM kent daarnaast 120 stafvrijwilligers in Nederland, die optreden als landencoördinatoren, sectorcoördinatoren en trainingcoördinatoren. Landencoördinatoren houden contact met de 250 lokale vertegenwoordigers, die - in de landen waar PUM actief is - de vragen identificeren. Sectorcoördinatoren beheren de databases met ingeschreven experts en koppelen die met de uitgekozen projecten. Belangrijkste sponsor van PUM is het Directoraat-Generaal Internationale Samenwerking van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De begroting in 2012 bedroeg bijna 11 miljoen euro.

PUM en bosbouwexpertise

De bosbouwexperts zijn ondergebracht in de sectoren 'Timber Processing' en 'Arable Farming'. In de sector 'Timber Processing' zijn 28 experts actief die in 2012 19 projecten hebben uitgevoerd. Van de 28 experts staan er vijf te boek als bosbouwkundigen. Zij hebben de afgelopen paar jaar projecten uitgevoerd op het gebied van 'forestry', 'plantations', 'agroforestry', 'pelletproduction', 'sawing and processing' en 'sundrie timber industry'. De term bosbouw is dus heel breed. In de sector 'Arable Farming' zijn 96 experts ingeschreven, die in 2012 32 projecten hebben uitgevoerd. Daaronder bevinden zich eveneens vijf bosbouwdeskundigen, die met elkaar gemiddeld één project per jaar in de bosbouw uitvoeren.

PUM en het verduurzamen van (tropische) houtketens

Naast het geven van beheertechnische, economische en sociale adviezen zijn er goede mogelijkheden voor PUM om bij te dragen aan het verduurzamen van tropische bos- en houtketens. Eigenaren van gemeenschapsbos (community forests), kleine boseigenaren en kleinschalige houtverwerkers zijn vaak niet bekend met de ondersteuning die PUM kan geven. Regionaal opererende NGO's kunnen hier een belangrijke brugfunctie vervullen. Zo voert het Engelse Farm Africa in Ethiopië een grootschalig, mede door de EU gefinancierd project uit, gericht op participatory forest management, dat resulteert in bosbehoud en het verbeteren van de economische omstandigheden van de lokale bevolking. Een aanvraag voor ondersteuning door PUM is in voorbereiding.

Meer bosgerelateerde vragen

Wereldwijd is veel aandacht voor de knelpunten in het behoud en het beheer van tropische bossen. Door de voortgaande ontbossing van tropisch regenwoud en elders zijn politieke en maatschappelijke organisaties nationaal en internationaal actief om dit proces te stoppen. Oplossingen worden gezocht in het duurzaam beheer van het bos (boscertificering) en daaraan gekoppelde verduurzamen van de houtketen (Chain of Custody certificering van houtverwerkende bedrijven), het tegengaan van het importeren van illegaal hout uit die landen naar Europa en de Verenigde Staten en het economisch aantrekkelijk maken van bosinstandhouding via het belonen van CO₂ emissiereducties. In veel landen met tropische bossen ontbreekt het aan kennis en ervaring om deze aanpak succesvol te laten verlopen. Gerichte aandacht vanuit PUM voor dit onderwerp zal het aantal vragen uit die landen doen toenemen. Mocht u dus interesse hebben, zoek graag contact via www.pum.nl.

*Nico Leek,
leekvanetten@xs4all.nl*

Scherf van
Tabebuia bomen
boven de koffie
in El Salvador.

foto Nico Leek

Meubels uit de primavera boom

Deze missie ondersteunde 2 koffieproducenten in El Salvador, die in hun koffieplantages hout telen en oogsten met de primavera boom (*Tabebuia donnel schmittii*) en daarvan meubels maken. Deze boomsoort levert de koffiestruiken de nodige schaduw, en wordt daarom wel Koffiemama genoemd. Ook zijn met de primavera boom plantages aangelegd. Tijdens zijn verblijf van 2 weken heeft de expert adviezen gegeven over de techniek van aanleg en onderhoud, het beheer in relatie met houtkwaliteit, het verbeteren van zaag- en droogtechnieken en het ontwikkelen van nieuwe meubelproducten. Een jaar later kreeg een van deze ondernemers een training in Nederland gericht op marketing en het ontwerpen van meubels en het opzetten van een nieuwe productielijn (zie www.maderable.com).

Herstel vegetatie rondom Kilimanjaro International Airport

Het project bestond uit het opstellen van een plan om de vegetatie van de gedegradeerde grassavanne rond het vliegveld te rehabiliteren. Typisch Afrikaanse complicatie: het gebied werd en wordt bewoond en gebruikt door 'illegale' Masai die er al sinds mensenheugenis hun vee weiden. Het plan bestaat uit drie delen:

Beheer van de restanten van de ca 20 jaar oude aanplantingen die er bleken te zijn.

Introductie van een 'rotational grazing system' (delen tijdelijk niet beweide) ter herstel van de grassavanne.

Aanplant van bomen: kleinschalig rond de dorpen en 100 ha per jaar elders, vooral met *Jatropha*, waar al enige ervaring mee was opgedaan. *Jatropha curcas* (purgeernoot) produceert redelijk op grassavanne die te droog is voor landbouw. Ze is giftig voor vee. De zaden kunnen tot biodiesel worden geperst. Het restant is een goede mest. Er is een aantal keer overleg gevoerd met de enigszins wantrouwende Masai om hen te betrekken bij de uitvoering van het project. Ze wilden wel meewerken op voorwaarde dat er meer zekerheid over hun gebruiksrechten zou komen. Een aan een Nederlands bedrijf gelieerd lokaal bedrijfje dat al enkele jaren ervaring had met *Jatropha*, is gevraagd de *Jatropha*-aanplant te verzorgen. Dit bedrijfje heeft voldoende ervaring, en het vliegveld heeft een ervaren environmental officer.

'Joint Forest Management' systeem in India.

Ondanks de pogingen van de Indiase overheid om het proces van bosdegradatie te stoppen, gaat dit proces nog steeds door. Tijdens zijn verblijf van twee weken heeft de PUM-expert voorlichting gegeven aan de bosbouwdocenten van het recent opgerichte 'College of Horticulture and Forestry' in Jhalawar (Universiteit van Udaipur). Succes- en faalfactoren van het Indiase 'Joint Forest Management' systeem werden na gesprekken met de lokale bevolking en vertegenwoordigers van het Indiase Staatsbosbeheer geanalyseerd en met de docenten besproken. Tevens heeft de expert aanbevelingen gedaan voor verbeteringen van het systeem. De lokale docenten kunnen de opgedane kennis doorgeven aan hun leerlingen en ook in het veld demonstreren.